

Stressi riskinä

- Myös EU huolissaan

Ylitarkastaja Jaana Vastamäki
Sosiaali- ja terveysministeriö,
Työsuojeluosasto

25.11.2014

Ongelman laajuus

(Eurobarometri, 2014, EU-OSHA)

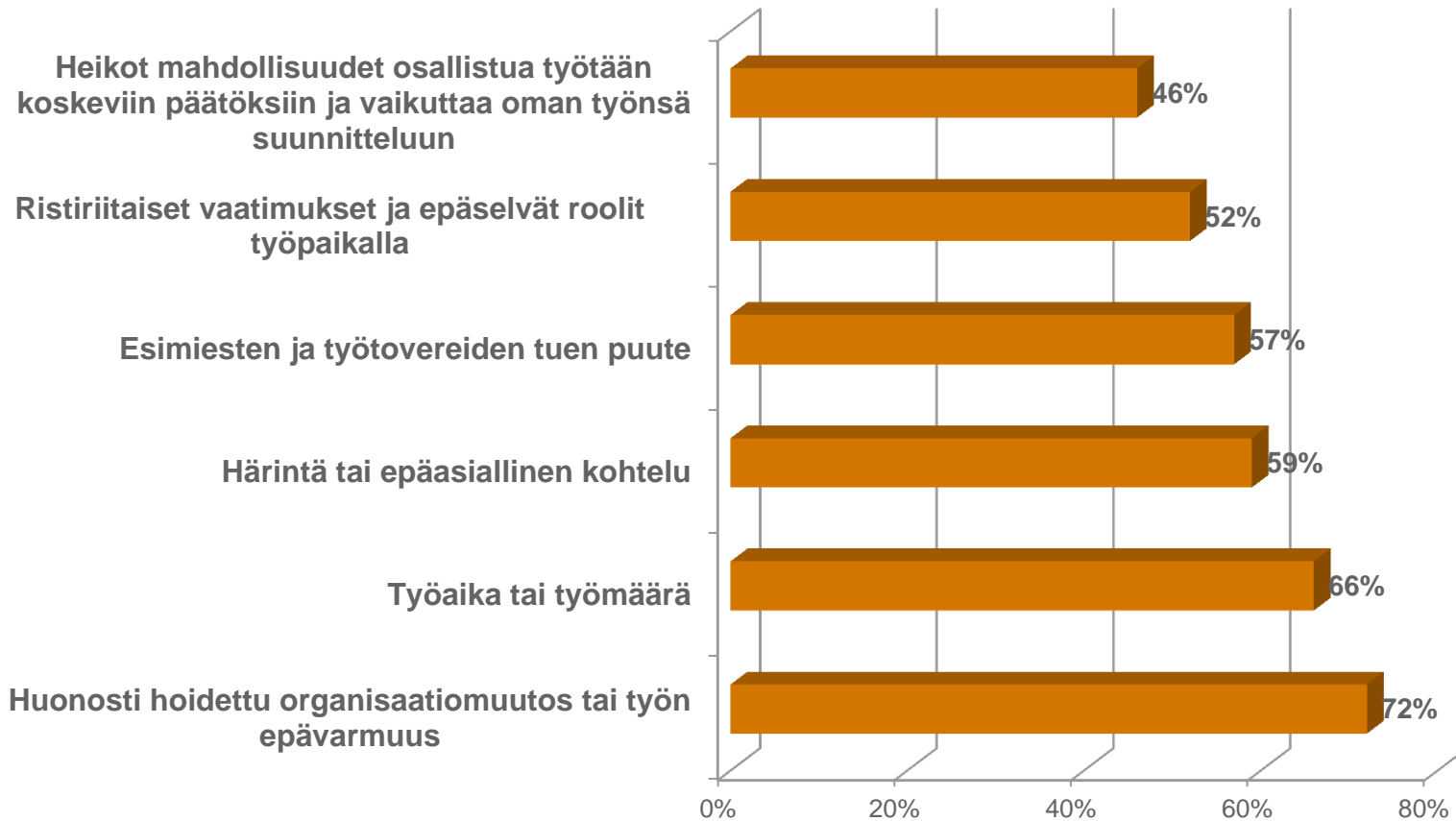
- Työperäinen stressi on työpaikkojen suurin terveys- ja työturvallisuusriski (53 % vastaajista)
- 27 % vastaajista kärsi stressioireista, masennuksesta tai ahdistuneisuudesta, jotka oli aiheuttanut työstressi tai joita työstressi pahensi (viimeisen 12 kk aikana)
- 50 - 60 % menetetyistä työpäivistä liittyy työperäiseen stressiin

Ongelman laajuus

- EU-OSHAn kyselyn mukaan noin neljä työntekijää kymmenestä on sitä mieltä, ettei stressiä hoideta hyvin heidän työpaikallaan.
- Stressistä johtuvat poissaolot ovat yleensä pitempiä kuin muista syistä johtuvat.
- Yhdeksän vuoden ajanjakson kattavien Eurostatin tilastotietojen mukaan 28 % Euroopan työntekijöistä ilmoitti altistuvansa henkiseen hyvinvointiin vaikuttaville psykososiaalisille riskeille.
- EU-OSHA & Eurofound 2014: Euroopassa 25 % työntekijöistä sanoo kokevansa työperäistä stressiä koko ajan tai suurimman osan työaikaa, ja yhtä suuri osa ilmoittaa että työ vaikuttaa heidän terveyteensä negatiivisesti.

Yleisimmät työperäisen stressin syyt Euroopassa 2013 (EU-OSHA)

Kuormittumisen seurauksia

- Psykososiaaliset riskit ja työperäinen stressi aiheuttavat merkittäviä kustannuksia organisaatioille ja kansantaloudelle.
- Työntekijät ovat todennäköisesti huomattavan paljon poissa töistä kärsiessään työperäisestä stressistä ja muista psyykkisistä ongelmista. Työperäisestä stressistä kärsiessään työntekijät saattavat myös tulla töihin, vaikkeivät pystyisi tekemään työtään kunnolla (niin sanottu presenteeismi). Tämän seurauksena tuottavuus laskee ja sitä myötä myös liiketoiminnan kannattavuus vähenee.

Tärkeimmät psykososiaaliset riskit työssä (ESENER 2010; eurooppalaiset johtajat)

- Aikapaine (yli 50 %)
- Hankalat ihmissuhdetilanteet (asiakkaat, potilaat..)
- Huono vuorovaikutus johdon ja henkilöstön välillä
- Työn epävarmuus
- Huono yhteistyö
- Liian pitkät tai epäsäännölliset työajat
- Ristiriita esimiesten ja alaisten suhteissa
- Henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien puute
- Epäselvät käytännöt (HR)
- Epäasiallinen kohtelu, syrjintä (7 %)

ESENER (2010) kyselyssä esiin tullutta

- Eurooppalaisten yritysten suurimmat huolet liittyvät tapaturmiin, tuki- ja liikuntaelinsairauksiin, ja työperäiseen stressiin.
- Psykososiaalisten riskien hallinta on hyvällä tolalla vain muutamassa maassa, kuten Irlanti, Iso-Britannia, Alankomaat ja Pohjoismaat. Etelä-Euroopan maissa (pl. Espanja) tietoisuus tai toimet ps-riskien hallinnassa on vähäisempää.
- Ps-riskien hallinta on yleisempää suurissa organisaatioissa, julkisella sektorilla, rahoitusalan, koulutuksen ja sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla.
- Suurimmat syyt ps-riskien hallinnan laiminlyömiseen johtuvat teeman sensitiivisyydestä, tietoisuuden puutteesta sekä resurssien puutteesta.

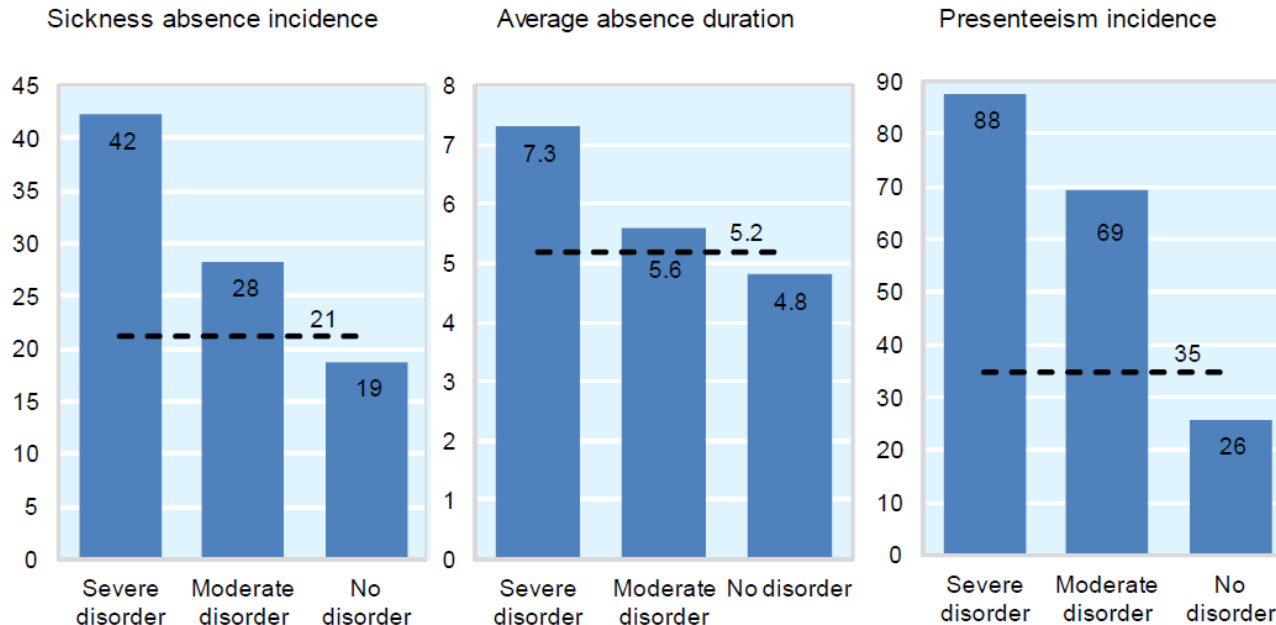
Stressi tulee kalliiksi

- Sekä työperäisistä että muista mielenterveysongelmista aiheutuvat kokonaiskustannukset ovat koko Euroopassa arviolta 240 miljardia euroa vuodessa.
- Alle puolet tästä summasta muodostuu välittömistä kustannuksista kuten lääketieteellisestä hoidosta, ja 136 miljardia johtuu tuottavuuden laskusta, johon sairauspoissaolot ovat yksi syy.

Tuottavuuden lasku ja mielenterveyden ongelmat työntekijöillä (OECD 2012)

Tuottavuuden lasku kuvina: Sairauspoissaolojen esiintyvyys ja kesto sekä presenteeismi mielenterveyden ongelmien vuoksi

→ Tuki mt-ongelmista kärsiville työntekijöille tulee liian myöhään. Tietoisuus ja ymmärrys mt-ongelmista ja niistä kärsivien tarpeista on puutteellista.

OECDn johtopäätökset

- Ennaltaehkäisevät toimenpiteet työssä olevien kohdalla, selkeät ja säännöllisesti monitoroidut työnantajan velvollisuudet
- Tietoisuuden lisääminen liittyen mielenterveyteen sekä osaamisen lisääminen työnjohdon ja työntekijöiden keskuudessa
- Läheinen kontakti niihin työntekijöihin, jotka ovat sairauslomalla ja työhön paluun tukeminen (vrt. Suomen 30-60-90-malli)
- Moniammatillinen tuki työnantajille ja työntekijöille (työterveyshuolto ja psykologin palvelut)
- Työkalut, menetelmät ja toimintaohjeet hoitaville lääkäreille

Psykososiaalisten riskien hallinta

- Vain 30 prosentilla Euroopan **työpaikoista** on käytössä psykososiaalisten riskien hallintajärjestelmiä*.
- Näiden riskien hallintaa pidetään usein vaikeampana kuin "perinteisten" työterveys- ja työturvallisuusriskien hallintaa.

Mutta:

- Psykososiaalisia riskejä voidaan arvioida ja hallita samalla järjestelmällisellä tavalla kuin muitakin työterveys- ja työturvallisuusriskejä.

* Kyselytutkimus Euroopan yrityksille uusista ja kehittyvistä riskeistä (European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks, ESENER), EU-OSHA, 2010.
Saatavana osoitteessa https://osha.europa.eu/en/publications/reports/esener1_osh_management

Psykososiaalisten riskien hallinnan edut

- Stressin liiketaloudellinen merkitys on selvä: psykososiaalisten riskien ennaltaehkäisy ja hallinta on tärkeää ja johtaa
 - Työntekijöiden hyvinvoinnin ja työtyytyväisyyden parantumiseen
 - Yleisen suorituskyvyn ja kokonaistuottavuuden parantumiseen
 - Poissaolojen ja henkilöstön vaihtuvuuden vähenemiseen
 - Työtapaturmien ja loukkaantumisten vähenemiseen
 - Lainsäädännön vaatimusten noudattamiseen
 - Koko yhteiskunnalle aiheutuvien kustannusten ja hallinnollisen taakan vähenemiseen
- → Terveet, motivoituneet ja tuottavat työntekijät
- **Liiketoiminnalle koitua hyöty on suurempi kuin toimien toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset.**

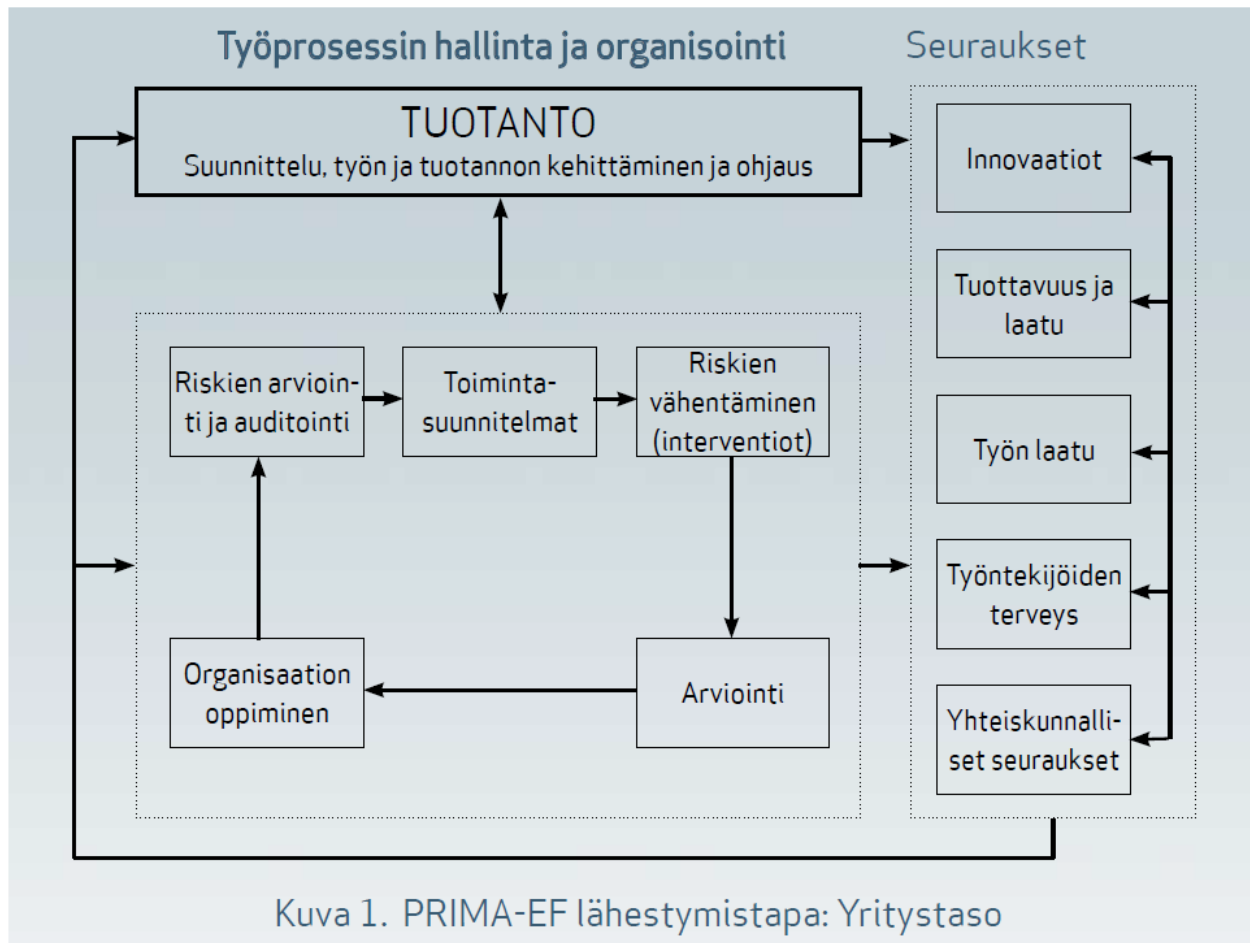
Mitä psykososiaalisille riskeille voidaan tehdä?

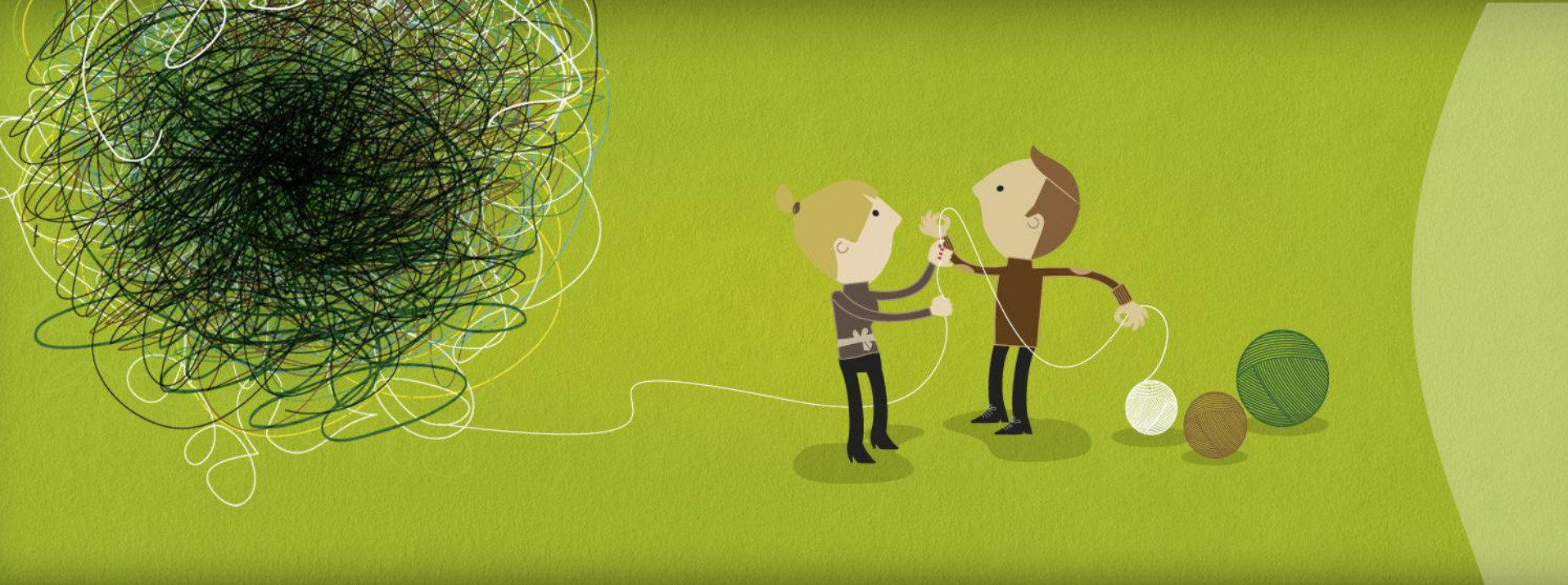
- Policy-tason interventiot (esim.)
- EU:n puitedirektiivi (89/391) määrää työnantajille laillisen velvollisuuden suojella työntekijöitään välttämällä, arvioimalla ja ehkäisemällä heidän turvallisuuttaan ja terveyttään uhkaavia riskejä (erityisiä riskejä lukuun ottamatta). Tämä määräys kattaa työpaikan psykososiaaliset riskit, jotka voivat aiheuttaa tai lisätä stressiä tai mielenterveyden ongelmia. Direktiiviin sisältyy myös työntekijöitä koskeva yleinen velvoite noudattaa työnantajansa määräämiä suojatoimenpiteitä.

Mitä psykososiaalisille riskeille voidaan tehdä?

- Organisaatioissa toteutettavat interventiot (esim.)
- PRIMA-EF Eurooppalaisia linjauksia psykososiaalisten riskien hallintaan (2009)

Terveellinen työ – stressi hallinnassa!

Eurooppalainen työterveys- ja työturvallisuuskampanja 2014-2015

Työterveys ja -turvallisuus on yhteinen asia. Hyväksi sinulle. Hyväksi tuottavuudelle.

Johdanto kampanjaan

- Kampanjaa koordinoi Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto (EU-OSHA)
- Kampanja järjestetään yli 30 maassa
- Kampanjaa tukee yhteistyökumppanien verkosto:
 - kansalliset koordinaatiokeskukset
 - työmarkkinaosapuolet
 - viralliset kampanjakumppanit
 - mediakumppanit
 - Yritys-Eurooppa-verkosto
 - EU:n toimielimet.

Keskeiset tavoitteet

- Lisätään tietämystä työperäisestä stressistä ja psykososiaalisista riskeistä
- Edistetään näiden riskien hallintaa
- Ehkäistään niiden merkittäviä kielteisiä vaikutuksia
- Tuetaan työyhteisöjä hallitsemaan stressitekijöitä ja psykososiaalisia riskejä, jotta niitä voidaan ennaltaehkäistä
- Kannustetaan yhteistyöhön **sekä** käytännöllisten ja helppokäyttöisten **stressin arviointi**välineiden käyttöön.

Tule mukaan kampanjaan

- Kaikki organisaatiot, **työpaikat** ja henkilöt voivat osallistua kampanjaan.
- Osallistu kampanjaan
 - jakamalla kampanja-aineistoa ja tekemällä kampanjan sanomaa tunnetuksi
 - käyttämällä ja markkinoimalla kampanjan käytännön välineitä
 - osallistumalla kampanjan tapahtumiin tai järjestämällä omia kampanjatapahtumiasi.

Tykkää meistä! Twiittaa meistä!

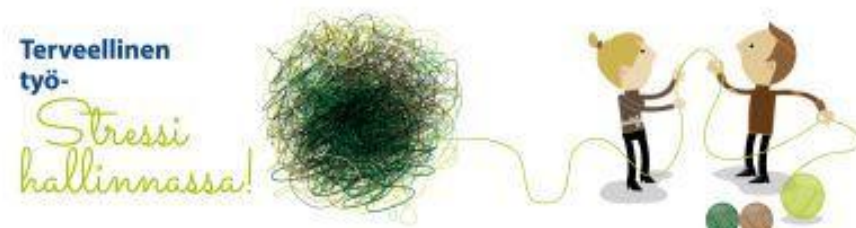
Osallistu Stressi hallinnassa! -kampanjaan somessa:

Facebook

<https://www.facebook.com/stressihallinnassa>

Twitter

@STM_stressi

Lähteet

- Psychosocial risks in Europe, Eurofound & EU OSHA, 2014
- European survey of enterprises on new and emerging risks ESENER, EU OSHA, 2010
- Sick on the job? Myths and realities about mental health and work, OECD, 2011
- PRIMA EF Eurooppalaisia linjauksia psykososiaalisten riskien hallintaan, TTL, 2009
- Kaikki aineistot löydettävissä sivuilta **www.riskithaltuun.fi**